

Josep Bertomeu Moll

Capvespre

Novel·la

Josep Bertomeu Moll
Capvespre

Lletra Impresa Edicions

Col·lecció: Ovidianes, 1

Primera edició: febrer de 2016

© del text: Josep Bertomeu Moll, 2016

© exclusius d'aquesta edició: Lletra Impresa Edicions

Av. del Grau, 75, 6è, 11a

46701 Gandia

lletraimpresaedicions@gmail.com

www.lletraimpresaedicions.blogspot.com

Disseny i maquetació: Mercè Climent

Correcció i edició: Juli Capilla

Imatge portada: Sense títol (acrílic sobre llenç),

Antoni Mahiques Lattur, 1975

Fotografies: Guillem

Impressió: byprint

ISBN: 978-84-945008-0-0

Dipòsit legal: V90-2016

Tots els drets d'aquesta edició estan reservats. Per tant, queda rigorosament prohibida sense l'autorització expressa i per escrit dels editors, qualsevol forma de reproducció, sia parcial o total, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic, la distribució d'exemplars mitjançant lloguer i préstec, la comunicació pública o la transformació d'aquesta obra, que estaran sotmeses a les sancions establertes per la llei.

Carta de Rafael Chirbes

Estimat Pep:

El teu llibre m'ha dut tota una època que, en la distància, compartírem (jo, a Boston; tu, a Califòrnia): els personatges, les converses, l'ambient, tot hi està inclòs; l'esperit d'aquells anys: la ingenuïtat, l'estúpidesa, la mediocritat, la —per què no— grandesa d'una joventut que no sabia com lluitar contra la grisor i contra un feixisme, alhora irracional i cruel, que ho ocupava tot. M'has dut de nou aquella joventut nostra que confonia la revolució amb la baralla amb els propis fantasmes i que, a la seua manera, vessava generositat.

Per la seua estructura, en la barreja com indestriable del que és públic amb el que és privat, les històries personals amb la història col·lectiva, hi ha en la teua novel·la ressons del Dos Passos de la trilogia americana, per bé que la lectura m'ha remès, sobretot, a Cortázar: està el de Rayuela, en la textura dels diàlegs i en la caracterització dels personatges, en el fum del tabac, en l'omnipresència de la literatura i el jazz, i en la construcció d'un llibre circular sense principi ni final, tot i que també m'ha semblat trobar-m'hi amb el Cortázar del Libro de Manuel que introdueix —quasi com tu ho fas— el món exterior, el noticiari, l'actualitat que s'insereix en el text com a ganivetades; no debades, aquella joventut creia que el seu futur estava inserit en el futur del món. L'exterior i l'interior avançant al mateix temps.

He llegit la novel·la amb malenconia, amb un mig somriure, i no poques dosis de vergonya: així va ser aquell temps, així érem nosaltres. Novel·la d'un temps, d'una joventut turmentada, i també d'una ciutat. Crec que algunes de les millors pàgines són les que dediques a la València

d'aquella època, la que vaig conèixer en la meua infantesa, quan acudíem a veure les germanes de la meua àvia, al carrer Nador —barri de Sagunt—, els balcons del qual donaven a les vies de l'estació dels sorollosos trens elèctrics que ens despertaven a les cinc del matí per a indignació de la meua àvia.

Crec que les descripcions de la ciutat són de les més belles que he llegit mai: n'he conegut la brutícia, els camins plens de fang del Cabanyal i Natzaret, aquella pols blanca; fins i tot he conegut —els vaig conèixer durant la mili— els locals que anomenes: en Esma menjava a diari, un excel·lent menú per vint-i-vuit pessetes.

Crec que el teu llibre constitueix també la novel·la contemporània de València que almenys jo trobe a faltar. Gràcies per dur-me totes aquestes coses. Li desitge el millor al llibre, que em sembla fonamental per a entendre la formació de la classe intel·lectual i política del país.

A Rafael Chirbes

Avui, 4 de juliol del 1977, ha mort Vladímir Nabókov. L'aparell de ràdio transmet un concert de Stravinski que no és *L'ocell de foc*. El tercer govern de la Monarquia ha donat a llum després d'alguns dies de difícil part. Els telèfons de Jordi, de Sergi, de Pilar no contesten. El metall és la Lolita de Stravinski, el cant funerari de Nabókov. Setanta-vuit anys: límit de l'escriptor americà d'origen rus. El govern monocolor naix amb mal presagi: tota la vida espanyola és un arc de Sant Martí. S'anuncia l'expulsió del nostre país d'un ciutadà soviètic portador de secrets d'alta defensa. Jordi i Sergi assisteixen a l'Escola d'Estiu. Pilar prepara una altra vegada oposicions. Berta deu ser ja a Oliva amb els seus avis. Avui, 4 de juliol de 1977, hem estat conquerits pel sol africà. La marxa funerària de Stravinski no al·ludeix tan sols a Nabókov i Lolita, concerneix també totes les Lolites del món que suposen que Nabókov és el ciutadà soviètic expulsat d'Espanya per haver segrestat secrets d'alta defensa. El nou govern de la Monarquia no sap, no contesta la requisitòria de Stravinski —que, repetisc, no és *L'ocell de foc*; no sap no contesta la defecció de Nabókov, l'orfandat de Lolita; no sap, no contesta el repte de l'Escola d'Estiu amb els seus Jordis i Sergis; no sap, no contesta les oposicions de totes les Pilars. No sap, no contesta el sol africà, que va secant les nostres vides, torrant les nostres epidermis,

adormint els nostres cervells, embotint els nostres sentits... No sabem, no contestem. Lolites hi ha a dojo i a Nabókov el trobarem al carrer. Els telèfons no saben, no contesten. Els partits treballen en silenci i preparen comunicats sobre el tercer govern de la Monarquia.

Berta haurà recorregut pam a pam la casa verda davant el mar. Albert no sap, no contesta: està il·localitzable. Lluís no sap, no contesta: pensa reparar la seua injustícia amb Nabókov i promet rellegir-lo fins a comprendre quina estranya relació l'uneix amb Stravinski, amb el seu metall dur i transparent. L'espia soviètic no sap, no contesta.

—No hi ha declaracions a fer.

La marxa funerària prossegueix per a tothom —inclòs el sol africà. La marxa funerària, que és una altra variació de moros i cristians, russos i americans; i al centre del repte, a la cresta de l'onada de calor, dansen plegats Pilar, Lluís i l'Escola d'Estiu, en aquesta nefasta vesprada de juliol.

“Lolita, llum de la meua vida, foc de les meues entranyes. Pecat meu, ànima meua. Lo-li-ta: la punta de la llengua emprèn un viatge de tres passos de la vora del paladar per tocar, al tercer la vora de les dents. Lo-li-ta. Era Lo, senzillament Lo, de matí, un metre quaranta-vuit d'estatura amb els peus descalços. Era Lola amb pantalons. Era Dolly a l'escola. Era Dolors quan signava. Però als meus braços era sempre Lolita.”

Vladímir Nabókov

Descanse en pau l'escriptor irrespectuós, genial i corruptor. Descanse en pau la Rússia tsarista que el portà al món. Descanse en pau Anglaterra, que l'educà. Descansen en pau França i Alemanya que li donaren residència. Descansen en pau els EUA, els quals l'escriptor corrompé en

nom de Balzac i de Dickens, els quals l'escriptor divertí per boca de Joyce i de Proust.

Aquestes notes necrològiques són també per a tots aquells que confongueren l'amor per Lolita amb l'amor per Pilar. Descansen en pau Albert i Lluís, Óscar i Pedro. Només Berta podrà ser Lolita, en les mateixes platges d'Oliva, cap al 4 de juliol del 1988. I serà sens dubte una Lolita que anatematitzarà l'Escola d'Estiu com un residu del passat, i afirmarà que Stravinski i Nabókov foren dos il·lustres reaccionaris. Ella sabrà, ella contestarà. Berta-Lolita, un metre setanta-cinc d'estatura amb els peus descalços, jutjarà críticament els admiradors de mamà, jutjarà críticament mamà —la impossible Lolita de la nostra generació per culpa de tots plegats— i ens llançarà olímpicament a l'abocador de la història. *Requiescat in pace.*

Berta el 1988 escoltarà per la ràdio que la Unió Soviètica ha expulsat un ciutadà espanyol per sostroure importants documents de defensa nacional.

II

Dius que Berta és castanya i no rossa, llargaruda i prima com tu, xerradora, però que efectivament té uns ulls rodons, enormes, que miren fixament, amb indescriptible serietat. Que Berta avui és el teu millor motiu de lluita, el teu descobriment, la dipositària de la teua afectivitat. Que avança fàcilment en els primers estudis, que és intel·ligent. Que no tens una altra cosa i que és la persona que més t'importa en aquesta vida, que ha crescut dos pams i ja comença a acostumar-se a tu, malgrat el zel excessiu dels teus pares a mantenir-la. Que ja practiqueu veritables converses sobre les pedres, les plantes, els animals, els companys de guarderia.

Que ja fa preguntes sobre son pare, sobre les absències de son pare. Que està desitjant que arribe l'estiu per a córrer per la platja d'Oliva, per a explorar altra vegada la casa verda a un pas del mar. Que està lliurant una batalla per a contrarestar la influència dels avis, i que la seua educació serà la major prova per a tu com a mestra. Que desitjaries que fos més lliure, més desinhibida que tu i que no pensés en Albert com el roí de la pel·lícula, sinó que compregués que eixes coses són normals, que passen, i que cadascú té dret a triar la seua pròpia vida. Que és preferible que cresca sense les tensions que tu has viscut amb els teus pares. Que no veja en tu una dona frustrada, d'humor variable, que no conega un pare masclista —com el

teu. Que sents la necessitat d'allunyar Berta del cercle vicíós d'Albert i els seus amics. Que vols que engreixe una mica, encara que siga un parell de quilos, i que gaudisca de la infantesa tot el possible. Que haguesses desitjat tant un pare afectuós i interessat per ella, un pare que s'hagués preocupat, que l'hagués volgut... que no saps si t'has tornat conservadora, però que Berta mereixia una llar normal. Que la cosa que més t'obsessiona és estar a l'altura de les circumstàncies i fer totes les coses que calguen per estabilitzar la seua situació. Que amb les eleccions del 15 de juny l'has abandonada una mica...